POZDRAVNI NAGOVOR PREDSEDNIKA REPUBLIKE SLOVENIJE DR. DANILA TÜRKA[1]

Hvala lepa za povabilo. In najprej naj povem, da si štejem v veliko zadovoljstvo in veliko čast, da lahko tu pozdravim in spregovorim nekaj kratkih besed o tem pomembnem simpoziju in tej pomembni temi.

Rad bi seveda predvsem pozdravil udeležence simpozija, ki bo osvetlil različna vprašanja povezana z oblikovanjem in dokončnim konstituiranjem slovenskega jezika, kot jezika naše pisne kulture, kot jezika naše eksistence, kot jezika vsega kar smo.

16. stoletje, v katerem se je to zgodilo, je bil čas velikih socialnih, političnih in kulturnih vrenj v celi Evropi. Slovenci iz tega nismo bili izvzeti. Nasprotno, naš narod je doživel v tistem času eno svojih najbolj ustvarjalnih in svojih najpomembnejših obdobij celotne narodne zgodovine. Dobili smo prve knjige, prve prevode biblijskih tekstov in tudi celotni prevod Biblije v slovenščino. To je bilo izjemnega kulturnega pomena in izjemnega pomena za celotni nadaljnji razvoj v vseh njegovih pogledih. Ko sem bil veleposlanik Republike Slovenije pri Združenih narodih in so me delegati tujih držav in funkcionarji mednarodnih organizacij spraševali, kdo smo Slovenci, kakšna je naša država, sem najenostavneje odgovoril z enim samim stavkom. Povedal sem, da smo Slovenci narod, ki je dobil svoj prevod Biblije leta 1584. In to je ponavadi povedalo vse. Kakšne nadaljnje razlage niti niso bile potrebne. Kolikor sem jih dal, so bile bolj zanimivost, kajti bistvo je bilo že povedano.

Ustvarjalnost tistega časa je bila velika ustvarjalnost in mi, ki smo navajeni gledati na zgodovino skozi očala 20. stoletja, moramo napraviti ta napor, da dobro razumemo pomen tistega nekoliko bolj oddaljenega obdobja. In vprašanje je, ali nismo pravzaprav že takrat dosegli največ. Ali so naši nedavni dosežki večji ali so vsaj primerljivi s tistimi iz onega časa. To je tema, o kateri se bomo v naši bodočnosti pogovarjali veliko. O tem sem prepričan. Pogovarjali se bomo na znanstvenih srečanjih, na različne načine pa tudi v političnem vsakdanu. In kadar se bomo pogovarjali o teh temah, se bomo vselej morali spomniti Primoža Trubarja. Letos se ga spominjamo še posebej, ker je ustvarjalnost 16. stoletja, ki je predmet tega simpozija, tesno povezana s Primožem Trubarjem in ker je letos 500. obletnica njegovega rojstva.

Kot predsednik republike sem predsednik častnega odbora za 500. obletnico in moram reči, da je od vseh stvari, ki jih delam kot predsednik republike ta tista, ki me najbolj navdihuje. Kajti Trubarjevo delo je nekaj čisto posebnega v slovenski zgodovini. Trubarjev prispevek je izjemen, seveda zlasti na jezikovnem, literarnem, kulturnem področju, ampak ne samo na tem. Primož Trubar je bil velik intelektualec, človek svojega časa, renesančni človek v stiku z najpomembnejšimi verskimi in političnimi idejami svojega časa. Bil je tudi veren kristjan, nekaj kar je recimo moja generacija, ko se je šolala pred tremi desetletji in več, premalo poznala. Za celoten razmislek o Trubarjevem prispevku, o njegovi motivaciji, o njegovi energiji, načinu njegovega dela in njegovih prioritetah, kot danes rečemo, je razumevanje tega osnovnega dejstva izredno pomembno. Trubar je jemal krščanski nauk kot bistvo svoje eksistence in prav zato se je odločal za prispevek, ki ga je dal slovenskemu narodu in iz tega stališča je razumljiva

[1] Predsednik je s tem nagovorom nastopil na slovesnem začetku jezikoslovnega simpozija *Slovenski knjižni jezik v 16. stoletju (ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja)*.

tudi njegova odločitev za reformacijo. Kot organizator cerkve, najpomembnejše institucije Slovencev v tistem času, se je določil za reformacijo in dal svoj velik prispevek k temu. Tudi ta vidik zahteva še dodatne osvetlitve in dodatna razumevanja.

Gledano v celoti je bil Primož Trubar človek, ki je združeval dve pomembni misiji. Misijo misleca, ki ga zanima univerzalni pogled na človeka in njegovo usodo in misijo praktičnega ustvarjalca, človeka, ki je sposoben pisati abecednike in katehizme, ki je sposoben prevajati biblijske tekste, ki zna pisati pesmarice, ki organizira cerkev kot osrednjo ustanovo narodnega duha, in ki je s svojimi prevodi ustvaril, ne samo lasten prispevek k slovenski kulturi in nastanku slovenskega naroda, ampak tudi šolo, okrog katere so se zbrali odlični prevajalci, odlični poznavalci Svetega pisma in seveda odlični jezikoslovci. Vse to zasluži, ne samo spoštovanja, ampak tudi temeljito proučevanje.

Razumeti je treba, da tako življenje ni šlo v tistem času brez tveganja. Trubar je moral pretrpeti izgnanstva, izgubo premoženja in je imel življenje, v katerem je vedno znova moral začenjati na novo. To je bilo bogato življenje, ni pa bilo lahko življenje. Vse to moramo upoštevati, ko razmišljamo o njem in njegovem prispevku. Zavedati se moramo pomena njegove ustvarjalnosti, njegove inovativnosti in to so vrednote, ki jih temeljito potrebujemo tudi danes.

Trubar nas je naučil tudi pomena jezika. Kajti jezik ni le sredstvo sporazumevanja, ampak je repozitorij naše kulture, našega človeškega bistva. Jezik ni dan enkrat za vselej, ampak ga ustvarjamo vsak dan na novo. Tudi to je sporočilo, ki je danes izjemno pomembno. Jezik ustvarjamo vsak dan na novo in vsak dan mu nekaj dodajamo. Vprašanje je, ali mu dodajamo resnične vrednosti, ali mu dodajamo nekaj kar bo ostalo, ali mu pa dodajamo trivialnosti, in uvožene izdelke. O vsem tem je vredno razpravljati in o vsem tem je možno razmišljati ob priliki razprave o slovenski jezikovni ustvarjalnosti 16. stoletja. In tej je posvečen današnji simpozij. Danes bo tukaj v prostorih Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kot tolikokrat kot vselej doslej, govorila znanost. In to je seveda prav za to pomembno ustanovo. Znanost pa seveda ne sme biti ločena od vsakdanjega življenja, ne sme biti ločena od politike in tudi moja prisotnost, prisotnost enega od politikov slovenskega trenutka današnjega, je namenjena temu.

Želim veliko uspeha simpoziju in se rezultatov tega simpozija že sedaj veselim. Z veseljem bom prebral tudi referate in kar bo še drugega nastalo na tem simpoziju. Prepričan sem, da bo vse to obogatilo naša spoznanja o samem sebi, o našem svetu in bogatilo bo tudi našo sposobnost orientacije za naprej.